

УДК 343.544:176.5(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.6471055>

А.І. МИХАЙЛИН,

здобувач вищої освіти факультету юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна; e-mail: mykyaylinartem@ukr.net;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6990-3940>

ОХОРОНА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОМ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ

А.І. МЫКНАЙЛЫН,

Student of Higher Education, Faculty of Justice, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: mykyaylinartem@ukr.net;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6990-3940>

CRIMINAL LAW PROTECTION OF SEXUAL FREEDOM AND INVINCIBILITY

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. В Україні станом на сьогодні актуальним є питання належної кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканності особи. У зв'язку з ратифікацією Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству внесені зміни до Кримінального кодексу України стосовно кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканності особи. Однак започаткована реформа має низку істотних недоліків: двозначність, нелогічність та розпливчатість формулювання диспозицій кримінально-правових норм, неправильне застосування понять "неповнолітній", "дитина", порушення основного принципу кримінального права "за одне й те саме двічі не карають". Це може призвести до свавілля посадових осіб та порушення прав винних осіб. **Метою** дослідження є встановлення законодавчих змін до розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу України, їх аналіз, пропозиція законодавчих змін до Кримінального кодексу України стосовно вдосконалення правового регулювання відносин, що забезпечують належну кримінально-правову охорону статевої свободи та статевої недоторканності особи. Використані **методи**: формально-логічний – для аналізу законів, якими вносилися зміни до розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу; аналітичний метод – задля виявлення можливих порушень прав людини при застосуванні даних норм Кримінального кодексу. **Результати.** Розглянуто положення Стамбульської конвенції та проаналізовано теоретичну відповідність статей розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу теоретичним елементам складу кримінального правопорушення та відповідність даних статей таким принципам кримінального права як формальна визначеність, заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності, вказано на нечіткі, двозначні формулювання Кримінального кодексу. **Висновки.** Запропоновані зміни до деяких статей розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу. Вказано на можливість вилучення з Кримінального кодексу статті 156-1 "Домагання дитини".

Ключові слова: статеве насильство; права людини; кримінально-правова охорона

Problem statement. In Ukraine, as of today, the issue of the proper criminal legal protection of sexual freedom and sexual integrity of a person is relevant. In connection with Ukraine's ratification of the Council of Europe Convention on the prevention of violence against women and domestic violence, amendments were made to the Criminal Code of Ukraine regarding the criminal protection of sexual freedom and the sexual integrity of a person. However, the launched reform has several significant shortcomings: ambiguity, illogicality and vagueness of the wording of provisions of criminal law norms, incorrect application of the terms "minor", "child", violation of the basic principle of criminal law "one does not punish twice for the same thing". This can lead to the arbitrariness of officials and the violation of the rights of guilty persons. The purpose of the study is to establish legislative changes to Chapter IV of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, their analysis, and proposal of legislative changes to the Criminal Code of Ukraine regarding the improvement of legal regulation of relations that ensure proper criminal-legal protection of sexual freedom and sexual integrity of a person. The **methods** used are formal-logical – for the analysis of the laws amending Chapter IV of the Special Part of the Criminal Code; analytical method – to identify human rights violations when applying these Criminal Code provisions. **Results.** The provisions of the Istanbul Convention were considered. The theoretical compliance of the articles of Chapter IV of the Special Part of the Criminal Code with the theoretical elements of the criminal offense and the compliance of these articles

with such principles of criminal law as formal certainty, the prohibition of double prosecution, and unclear, ambiguous wording of the Criminal Code were analyzed. **Conclusions.** It is proposed to make changes to some articles of Chapter IV of the Special Part of the Criminal Code, the author also notes the possibility of removing Article 156-1 "Child molestation" from the Criminal Code.

Key words: sexual violence; human rights; criminal law protection

Постановка проблеми

Стаття 3 Конституції України визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [1]. Разом із тим, розділом IV Особливої частини Кримінального кодексу України (КК) встановлена відповідальність за суспільно небезпечні посягання на статеву свободу та статеву недоторканність особи [2]. Розміщення даних статей саме в цьому розділі свідчить, що кримінально-правова охорона статевої свободи та статевої недоторканності за своєю важливістю поступається лише кримінально-правовій охороні Основ національної безпеки України, життя та здоров'я особи, волі, честі та гідності особи.

Слід зазначити, що дослідженню проблем кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканності здавна приділяється увага зарубіжних вчених. Зокрема, Г.Ф. Келлі (Kelly, 2007) зазначає, що хлопчики потребують сексуального захисту меншою мірою, ніж дівчата відповідного віку [3]. Н. Грот (Groth, 1977) розглядає сексуальне насильство як результат психічних порушень, спричинених сексуальними травмами в дитинстві [4]. Щодо українських досліджень, то теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з аналізом останніх законодавчих змін до розділу IV Особливої частини КК вже розглядалися у науковій літературі. Зокрема, Б.М. Орловський констатує наявність певних прогалин і протиріч у диспозиціях вказаних кримінальних правопорушень [5]; І.О. Філь зазначає, що зміни, внесені до КК, у зв'язку з ратифікацією Стамбульської конвенції, мають низку недоліків [6]; А.О. Точій вказує на доцільності хімічної кастрації до осіб, винних у злочинах проти статевої недоторканності малолітніх [7]; М. Хоменко взагалі підкреслює, що враховуючи сучасні реалії, найкращим напрямом реформування злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканності особи була би відсутність будь-якого реформування [8]. Це свідчить про певні законодавчі прогалини. Тому метою статті є встановлення законодавчих змін до розділу IV Особливої частини КК, їх аналіз, пропозиція законодавчих змін до Кримінального кодексу України стосовно вдосконалення правового регулювання відносин, що забезпечують належну

кримінально-правову охорону статевої свободи та статевої недоторканності особи. *Новизною* роботи є визначення проблем, що можуть мати місце при притягненні до відповідальності винних осіб. *Завданням* статті є розгляд імплементації Стамбульської конвенції в українське законодавство та пошук шляхів удосконалення правового регулювання належної кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканності особи.

Певні проблеми при притягненні до відповідальності винних осіб після ратифікації Україною "Стамбульської конвенції"

06.12.2017 року було ухвалено Закон України "Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами". Цим Законом були внесені зміни, зокрема, до ряду статей 152 та 153 КК [9].

Диспозиції статей, що діяли до набрання чинності нової редакції, мали певні недоліки. З диспозиції статті 152 КК було зрозуміло, що законодавець має на увазі так звані "природні" статеві зносини, тобто лише так званий вагінальний секс, і виконавцем кримінального правопорушення може бути чоловік, а потерпілим – жінка, або виконавцем – жінка, а потерпілим – чоловік. Ст.153 "Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом" Кримінального кодексу передбачала все те, що "відходить від місіонерської позиції та вагінального сексу, від якого настає вагітність". О.Е. Радутний з цього приводу слушно зазначав, що можливо підлягають певній переоцінці наукові та побутові погляди на "неприродний спосіб" задоволення статевої потреби, адже визнавати неприродним усе, крім місіонерської позиції, відкидати наднаціональні надбання інших культур є більш притаманно для тоталітарного суспільства та відповідним їм державним утворенням [10]. Зрештою до думки вченого приєднався законодавець, який у новій редакції ст.153 КК змінив формулювання "Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом" на формулювання "Сексуальне насильство". Відповідно до нової редакції розме-

жування між статтями 152 та 153 КК було проведено за ознакою проникнення: оральний та анальний секс "перейшли" зі статті 153 до статті 152. Утім, нова редакція ст.153 додала нових проблем – у її новій редакції зазначено "вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство)".

З цього приводу ми вже зазначали на потребу звернути увагу на рішення Конституційного Суду України (далі – КСУ) від 26.02.2019 року № 1-р/2019, за яким з посиланням на Венеційську Комісію зазначалося, що "одним із невідмінних елементів верховенства права є юридична визначеність (пункт 41); юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними (пункт 46)" [11, с.609–610]. Звідси, можна зробити висновок, що закон про кримінальну відповідальність (як і будь-який інший) має бути чітким, точним, недвозначним і зрозумілим.

У ч.2 ст.50 КК зазначено, що покарання має на меті... запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами [2]. Але, на нашу думку, формулювання в диспозиціях статей КК як "будь-які", "інші", "та інші дії" "грубе порушення" не є чіткими точними та зрозумілими. До вказаних змін диспозицію статті 153 можна було розуміти як будь-які статеві зносини, що не являються вагінальним сексом. Відповідно до нової редакції не зрозумілим є те, чи законодавець лише переніс секс з анальним та оральним проникненням із ст.153 до ст.152 чи диспозицію статті 153 КК було суттєво розширено; чи можна вважати образливі чіпляння до громадян сексуальним насильством, чи це є хуліганством чи дрібним хуліганством за Кодексом України про адміністративні правопорушення. Отже, досить розпливчасте формулювання диспозиції ст.153 дозволяє будь-які чіпляння до громадян називати сексуальним насильством і може бути підставою для необґрунтованого притягнення осіб до кримінальної відповідальності.

Стосовно формулювання диспозицій ч.4 ст.152 та ч.4 ст.153 КК зазначаємо наступне: в даних диспозиціях зазначено: "Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди". Однак, якщо подивитися формулювання в ч.1 ст.152, то там зазначено: "Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або

оральним проникненням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи". Але, якщо в ч.4 ст.152 замінити фразу "Дії, передбачені частиною першою" власне на фразу, що зазначена в ч.1, вийде "Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи, вчинені щодо особи, що не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди". На нашу думку, таке формулювання є нелогічним і порушує принцип правової визначеності норми права: не може бути відповідальності за вчинення дій сексуального характеру... без добровільної згоди потерпілої особи... незалежно від її добровільної згоди. Таке формулювання диспозицій кваліфікованих складів кримінальних правопорушень, як "дії, передбачені частиною першою цієї статті", "ті самі дії" можуть мати місце, коли є охоплення складів кримінальних правопорушень, коли один склад кримінального правопорушення повністю охоплюється іншим складом.

З аналогічного приводу В.В. Сташис зазначав, що в такому випадку діє правило "матрешки". А в даному випадку немає повного охоплення складів кримінальних правопорушень, оскільки за ч.1 ст.152 потерпілим має бути повнолітня особа, що не дала добровільну згоду на статеві зносини, а за ч.4 ст.152 потерпілий – особа, що не досягла чотирнадцятирічного віку, яка як могла надати добровільну згоду на статеві зносини, так і не надати. Отже, на нашу думку, диспозицію ч.4 ст.152 КК слід викласти в такій редакції "Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням геніталій або будь-якого іншого предмета, вчинені щодо особи, що не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди".

Щодо формулювання ч.1 ст.152 КК "...з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета...", то питання про предмет злочину, його зміст та ознаки є одним із ключових у науці кримінального права, якому протягом багатьох десятиліть приділена значна увага. Зокрема, Л.М. Демидова слушно зазначала, що у кримінально-правовій доктрині переважає підхід, який сформульований та обґрунтований В.Я. Тацієм: предмет злочину – це предмети (речі) матеріального світу, з певними властивостями яких кримінальний закон пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу

кримінального правопорушення [12]. Однак нова редакція ч.1 ст.152 КК змушує зазначити наступне: попереднє визначення поняття "предмет злочину" не зовсім відповідає є не зовсім правильним. Формулювання "геніталій або будь-якого іншого предмета" нашоухує на думку, а чи завжди предметом кримінального правопорушення має бути саме річ матеріального світу, чи статевий орган чоловіка так само можна вважати предметом злочину і тут постає питання тоді чи можна так само вважати, наприклад язик і палець предметом кримінального правопорушення. Отже, в диспозиції ч.1 ст.152 слід конкретизувати, що саме вважається предметом даного кримінального правопорушення.

Стосовно нової редакції ч.1 ст.154 КК "Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з іншою особою", то раніше ст.154 КК передбачала собою харасмент, тобто сексуальні домагання на роботі, а ст.152 мала таку диспозицію "зґвалтування, тобто статеві зносини із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи". Звідси, що мав на увазі законодавець, одночасно змінивши ст.152 та 154 КК? Слід повторити, що ст.154 КК передбачає саме сексуальні домагання на роботі, утім наразі формулювання "з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна" міститься в ч.2 ст.154 тобто в кваліфікованому складі кримінального правопорушення. Хоча, якщо застосувати буквально тлумачення чинної редакції ч.1 ст.152 та ч.1 ст.154 КК, то примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з самим собою за конкуренцією норм слід кваліфікувати не за ч.1 ст.154, а за ч.1 ст.152 КК, а якщо винна особа примушує до вступу в статевий зв'язок одну особу з іншою (тобто, наприклад, А. пригрозив побити Б., якщо вона не погодиться на інтимні відносини з В.), то А. слід притягнути до відповідальності за ч.1 ст.154 КК. Отже вийшла нісенітниця, і можливо, враховуючи нову редакцію ст.152 КК, слід повернути попередню редакцію ст.154 КК.

Статті Кримінального кодексу 155, 156 та 156-1 як законодавчий вірус у системі кримінального права України

У 2016 році В.М. Киричко ввів у науковий обіг поняття "законодавчий вірус"; на прикладі статті "незаконне збагачення" ним було проаналізовано, як КК був інфікований "законодавчим вірусом", як відбулося офіційне лікування КК і який

вигляд законодавчий вірус має зараз [13]. Через це становить інтерес вигляд законодавчого вірусу на прикладі складів кримінальних правопорушень, що передбачені ст.155-156-1 КК.

Зокрема, ст.155 КК передбачає відповідальність саме за статеві зносини з особою, що не досягла шістнадцятирічного віку, про що вказано як в назві статті, так і в диспозиції. З цього випливає, що потерпілим від даного кримінального правопорушення може бути особа у віці від 14 до 16 років, якщо статеві зносини, навіть добровільні з особою, що не досягла 14-річного віку, кваліфікувати слід за ч.4 ст.152 та ч.4 ст.153 КК. Із диспозиції статті випливає, що суб'єкт даного кримінального правопорушення спеціальний – повнолітня особа; і з даною статтею наче все добре. Стаття 156 натомість містить назву "розбещення неповнолітніх", і в диспозиції статті зазначено "вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку". З цього приводу треба зазначити таке: дана назва статті може вводити пересічного громадянина в оману. Законодавчо мають бути чітко відмежовані поняття "статева свобода" та "статева недоторканність", і дане питання вже достатньо досліджено в науці кримінального права. З огляду на це назву ст.156 КК слід би викласти в такій редакції "Розбещування осіб, що не досягли шістнадцятирічного віку". Відповідно до вимог Стамбульської конвенції при криміналізації добровільних статевих зносин з особами, що не досягли певного віку, суб'єкт даного кримінального правопорушення має бути щонайменше на 2 роки старшим потерпілого, і якщо розглядати ст.155 КК (добровільні статеві зносини з дитиною у віці від 14 до 16 років), то тут суб'єктом є особа, що досягла 18-річного віку, а суб'єкт кримінального правопорушення за ч.1 ст.156 КК – загальний: особа, що досягла 16-річного віку. Такий підхід законодавця є щонайменше нелогічним: відповідальність за ст.155 – з 18 років, а за ст.156 – з 16 років. Також, якщо проаналізувати об'єктивні сторони кримінальних правопорушень, що передбачені ст.155 та 156 КК, можна дійти висновку, що диспозиція ст.155 повністю охоплює ст.156 КК. Не є зрозумілим, як можна вступити у добровільні статеві зносини з особою, що не досягла 16-річного, попередньо не розбещивши її. Оскільки санкції статей за ч.1 ст.155 КК та ч.1 ст.156 КК однакові, то виходить, що притягаючи особу до відповідальності за ст.155 КК, її потрібно притягати ще за ст.156 КК. Однак законодавець на цьому не зупинився, і 18.02.2021 р. доповнив КК статтею 156-1 "Домагання дитини для сексуа-

льних цілей" з такою диспозицією "Пропозиція зустрічі, зроблена повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з метою вчинення стосовно неї будь-яких дій сексуального характеру або розпусних дій, у разі якщо після такої пропозиції було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася". По-перше, в назві статті міститься слово "дитина". Особа є дитиною у віці до 18 років, а в диспозиції знову міститься формулювання "особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку". По-друге, дану диспозицію можна вважати готуванням до кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.155 КК. Якщо уявити ситуацію: наприклад, 18-річний А. через месенджер зробив пропозицію 15-річній Б. зустрітися з метою вступу з нею в статевий зв'язок, вони зустрілися і Б. добровільно на пропозицію А. вступила з ним в статевий зв'язок. За логікою законодавця дії А. слід кваліфікувати і за ст.156-1, 156 і 155. Це порушує основоположний принцип кримінального права "За одне й те саме двічі не карають". Існування даної статті 156-1, це те саме, що за крадіжку з проникненням у житло (ч.3 ст.185 КК) додатково карати і за незаконне проникнення до житла (ст.162 КК).

Отже, в цьому і полягає природа законодавчого вірусу: слідчий зробив все відповідно до закону, не перевищуючи влади та службових повноважень, правильно кваліфікував діяння винної особи, але таким чином, що дана кваліфікація не відповідає принципу Верховенства права. Лише точність і недвозначність кримінально правових норм унеможлиблює свавілля посадових осіб та сприяє утвердженню України як істинно правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Gary F. Kelly. *Sexuality Today*. McGraw-Hill Higher Education, 2007. 545 p.
4. Groth N. *Sexual life in Ancient China*. Leiden. 1977. 110 p.
5. Орловський Б. М., Осадча І. А. Актуальні питання законодавчого врегулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи. *Правова держава*. 2021. Вип. 43. С. 143–150.
6. Філь І. О. Проблемні аспекти злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 6. С. 300–304.
7. Точій А. О. Доцільність посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої недоторканності малолітніх. *Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації*: матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу, присвяченого пам'яті академіка В.В. Сташиса (м. Харків, 15 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 170–174. https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/05/36_матеріалів-Крим-право_2020_01062020-1.pdf

Висновки

1. Обґрунтована потреба внесення законодавчих змін до розділу IV Особливої частини КК, зокрема ч.4 ст.154 та ч.4 ст.153 викласти в такій редакції: Вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи, вчинені щодо особи, що не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди; в ч.1 ст.153 КК має бути формулювання, що відповідає вимогам юридичної визначеності; диспозиції ст.155 КК викласти в такій редакції: ч.1: "вчинення розпусних дій щодо особи, що не досягла шістнадцятирічного віку"; ч.2: "дії, передбачені ч.1 цієї статті, поєднані із статевими зносинами з особою, що не досягла шістнадцятирічного віку"; ч.3: "дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені батьком, матір'ю, вітчиму, мачухою або опікуном дитини"; в такому разі ст.156 та 156-1 можна прибрати як зайві.

Конфлікт інтересів

Автор статті повідомляє про відсутність конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Автор висловлює подяку доктору юридичних наук, професору, професорці кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Людмилі Миколаївні Демидовій за цінні поради у написанні наукової статті.

Дослідження виконано ініціативно та не отримало будь-якого фінансування.

8. Хоменко М. Злочин проти статевої свободи і статевої недоторканості особи: особливості законодавчого регулювання сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. Вип. 11. С. 205–210.
9. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 5. Ст. 34.
10. Радутний О. Е. Проституція та штучний інтелект (кримінально-правовий вплив на окремі суспільно небезпечні виклики). *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2017. Вип. 2 (2). С. 196–209.
11. Михайлин А. І. Про юридичну визначеність закону про кримінальну відповідальність. *Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації*: матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу, присвяченого пам'яті академіка В.В. Сташиса (м. Харків, 15 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 609–614. https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/05/36_матеріалів-Крим-право_2020_01062020-1.pdf
12. Демидова Л. М. Безтілесна річ як предмет злочину. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. Вип. 2. С. 101–108.
13. Киричко В. М. Законодавчий вірус у системі КК України: визначення і актуалізація проблеми на прикладі ст. 368-2 КК "Незаконне збагачення". *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 142–151.

REFERENCES

1. Konstytutsiya Ukrainy [Constitution of Ukraine]. Zakon Ukrainy (28.06.1996 No. 254k/96-VR). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (30), 141 (in Ukr.).
2. Kryminalnyy kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine]. Zakon Ukrainy (05.04.2001 No. 2341–3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (25–26), 131 (in Ukr.).
3. Gary F. Kelly. *Sexuality Today*. McGraw-Hill Higher Education, 2007. 545 p.
4. Groth N. *Sexual life in Ancient China*. Leiden. 1977. 110 p.
5. Orlovskyy, B. M., & Osadcha, I. A. (2021). Aktualni pytannya zakonodavchoho vrehulyuvannya kryminalnykh pravoporushen proty statevoyi svobody ta nedotorkanosti osoby [Current issues of legislative regulation of criminal offenses against sexual freedom and personal integrity]. *Pravova derzhava*, (43), 143–150 (in Ukr.).
6. Fil, I. O. (2019). Problemni aspekty zlochyniv proty statevoyi svobody ta statevoyi nedotorkannosti [Problematic aspects of crimes against sexual freedom and sexual integrity]. *Naukovyy visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, (6), 300–304 (in Ukr.).
7. Tochiy, A. O. (2020). Dotsilnist posylennya kryminalnoyi vidpovidalnosti za zlochyny proty statevoyi nedotorkanosti malolitnikh [The expediency of increasing criminal liability for crimes against the sexual integrity of minors]. In: *Kryminalne pravo v umovakh hlobalizatsiyi suspilnykh protsesiv: tradytsiyi ta novatsiyi: materialy mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho kruhloho stolu, prysvyachenoho pamyati akademika V.V. Stashysa* (m. Kharkiv, 15 travnya 2020 r.). Kharkiv, (s. 170–174). https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/05/36_матеріалів-Крим-право_2020_01062020-1.pdf (in Ukr.).
8. Khomenko, M. (2018). Zlochyn proty statevoyi svobody i statevoyi nedotorkanosti osoby: osoblyvosti zakonodavchoho rehulyuvannya sohodennya [The crime against sexual freedom and sexual integrity of a person: peculiarities of today's legislative regulation]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (11), 205–210 (in Ukr.).
9. Pro vnesennya zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoyu realizatsiyi polozhen Konventsiyi Rady Yevropy pro zapobihannya nasylstvu stosovnu zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu z tsymy yavyschamy [On making changes to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on the prevention of violence against women and domestic violence and the fight against these phenomena]. Zakon Ukrainy (06.12.2017). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (5), 34 (in Ukr.).
10. Radutnyy, O. E. (2017). Prostytutsiya ta shtuchnyy intelekt (kryminalno-pravovyy vplyv na okremi suspilno nebezpechni vyklyky) [Prostitution and artificial intelligence (criminal-legal influence on certain socially dangerous challenges)]. *Naukovyy visnyk Sivershchyny. Seriya: Pravo*, 2(2), 196–209 (in Ukr.).
11. Mykhailyn, A. I. (2020). Pro yurydychnu vyznachenist zakonu pro kryminalnu vidpovidalnist [On the legal certainty of the law on criminal liability]. In: *Kryminalne pravo v umovakh hlobalizatsiyi suspilnykh protsesiv: tradytsiyi ta novatsiyi: materialy mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho kruhloho stolu, prysvyachenoho pamyati akademika V.V. Stashysa* (m. Kharkiv, 15 travnya 2020 r.). Kharkiv, (s. 609–614). https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/05/36_матеріалів-Крим-право_2020_01062020-1.pdf (in Ukr.).

12. Demydova, L. M. (2015). Beztiliesna rich yak predmet zlochynu [An incorporeal thing as an object of a crime]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*, (2), 101–108 (in Ukr.).
13. Kyrychko, V. M. (2016). Zakonodavchyy virus u systemi KK Ukrainy: vyznachennya i aktualizatsiya problemy na prykladi st. 368-2 KK "Nezakonne zbahachennya" [Legislative virus in the Criminal Code of Ukraine: definition and actualization of the problem on the example of Art. 368-2 of the Criminal Code "Illegal Enrichment"]. *Problemy zakonnosti*, (133), 142–151 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 73 pp. 53–59 (2).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.6471055

http://forumprava.pp.ua/files/053-059-2022-2-FP-Mykhailyn_7.pdfhttp://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2022_2_7.pdf**License (for files):**[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)**Received:** 10.10.2022**Accepted:** 28.10.2022**Published:** 31.10.2022**Available online:** 31.10.2022**Cite as:****Михайлин, А. І. (2022). Охорона кримінальним законом статевої свободи та недоторканності. *Форум Права*, 73(2), 53–59.****<http://doi.org/10.5281/zenodo.6471055>**Mykhailyn, A. I. (2022). Okhorona kryminalnym zakonom statevoyi svobody ta nedotorkannosti [Criminal Law Protection of Sexual Freedom and Invincibility]. *Forum Prava*, 73(2), 53–59. <http://doi.org/10.5281/zenodo.6471055>